

Uppgift 1

1. Civilrättsliga förpliktelser kan inte uppkomma på följande sätt:
  - a) om någon får obehörig vinst på annans bekostnad
  - b) rättshandling
  - c) myndighetsbeslut

2. Den klassiska läran om avtalsförpliktelser innebär:
  - a) anbud-accept-modellen
  - b) konkludent viljeförklaring
  - c) tillitsteorin

3. Vad är en inte en ensidig rättshandling?
  - a) testamente
  - b) avtal
  - c) gåvoutfästelse

4. Den avtalsrätt som vi känner idag till härstammar från:
  - a) Samhällskickets genombrott i Europa under 1800- och 1900-talen
  - b) Samhällskickets genombrott i USA på 1600- och 1700-talen
  - c) Samhällskickets genombrott i Europa på 1700- och 1800-talen

5. Avtalstänkandets utveckling under 1900-talet har inneburit:
  - a) ökad fokus på formkrav
  - b) avtalsbundenheten har inskränkts enligt innehållsmässiga kriterier
  - c) tillitsmodellens framväxt

6. Vilket av följande avtal har formkrav:
  - a) konsumentkreditavtal
  - b) leasingavtal
  - c) köpeavtal

7. Underlåtenhet att iaktta formkrav för kommanditbolags bolagsavtal leder till:
  - a) avtalets ogiltighet
  - b) straffrättsliga sanktioner
  - c) förhindrad anteckning i handelsregistret

8. Rättshandlingslagens första kapitlets regleringar om avtalsmodellen är:
  - a) dispositiva
  - b) tvingande
  - c) kan inte längre tillämpas i dagens samhälle

9. Rättsverkningarna av *letters of intent* är:
  - a) avtalsbundenhet
  - b) otydliga
  - c) beroende av tillitsteorin

10. Kontraheringsplikt innebär:
  - a) förbud mot diskriminering
  - b) en inskränkning av avtalsfriheten
  - c) absolut förpliktelse att ingå avtal

Uppgift 1 Facit

1. c - Civilrättsliga förpliktelser kan grunda sig på i) ett avtal eller annan rättshandling, ii) på ett förfarande som är relevant i ett skadeståndsrättsligt avseende eller iii) på att någon får obehörig vinst på en annan persons bekostnad (s. 257). Myndighetsbeslut går under offentlig rätt; dock kan myndigheter även ingå civilrättsliga förpliktelser (t.ex. avtal med ett företag).
2. a - Den så kallade klassiska läran om hur avtalsförpliktelser uppkommer baserar sig på två sammanfallande viljeförklaringar i form av anbud och accept (s. 258).
3. b - I boken nämns gåvoutfästelser och testamente som exempel på ensidiga rättshandlingar (s. 259). Jmf. ömsesidiga avtal som består av två sammanfallande viljeförklaringar (avtal).
4. c - Avtalsrätten i den form vi känner den anknyter till det rådande samhällsskickets genombrott på 1700- och 1800-talen (s. 260). Avtalen fick en betydande ställning i rättssystemet först i samband med marknadsekonomin, då arbete och ekonomiska förhållandena organiserades genom avtal.
5. b - Vilje- och tillitsteorin är viktiga bakgrundsteorier i avtalsrätten, men under 1900-talet har man riktat allt mer fokus på innehållsmässiga kriterier av avtalet för att uppnå rättvisa och skälighet, t.ex. principen om att skydda den svagare avtalsparten (s. 262).
6. a - Huvudregeln är att det råder avtalsfrihet och därmed också formfrihet. Beträffande vissa avtal och rättshandlingar finns det undantag i lagen som kräver att man iakttar en viss form. Konsumentkreditavtal är ett exempel som nämns i boken (s. 264).
7. c - Påföljderna för underlåtenhet att iaktta föreskriven form varierar. Påföljderna kan vara t.ex. ogiltighet eller förvaltningsrättsliga- eller straffrättsliga sanktioner. I kan kommanditbolaget inte antecknas i handelsregistret (s. 265).
8. a - Parterna kan avtala om alternativa sätt för hur avtal ska uppkomma, rättshandlingslagen är alltså dispositiv (s. 266). Rättshandlingslagen är fortfarande idag tillämplig, även om avtal i större grad ingås på andra sätt än anbud-accept-modellen.
9. b - Letters of intent är preliminära förbindelser till avtal som används i internationell avtalspraxis. Dess rättsverkningar är däremot oklara (s. 269). I allmänhet är det också svårt att avgöra när ett avtal uppkommit i samband med långa avtalsförhandlingar.
10. b - Kontraheringsplikt innebär att en person är tvungen att ingå avtal på de villkor som personen allmänt av tillämpar. Detta är en inskränkning av avtalsfriheten, som innebär frihet att bestämma vem man ingår avtal med och med vilket innehåll (s. 271).

Uppgift 2

Kent ska sälja sin segelbåt och har satt upp en annons i Hufvudsstadsbladet. Annonsens innehåll är följande: *"Buzter XI till salu. Pris: 5000 euro, skick: felfri, varit i sparsam användning under tre somrar. Belägen i Hertonäs strand. Ring Kent på numret 050505011 för mera information"*. Samma kväll ringer Peter från Ekenäs och meddelar att han vill köpa båten, men att han är endast beredd på att betala 4000 euro. Kent sa att han ska fundera på saken och återkommer så snabbt som möjligt.

Fem dagar senare får Peter ett telefonsamtal av Kent. Han meddelar att han säljer båten för 4000 euro, eftersom han inte lyckats hitta andra köpare. Peter berättar att han redan hittat en annan båt och att köpet av Buzter XI är inte längre aktuellt. Kent blir arg och slänger på luren och skriker *"pacta sunt servanda"*. Peter konstaterar med en suck att han inte förstår turkiska.

Följande vecka mottar Peter ett brev av Kent. I brevet står det att *"jag har valt att ytterligare sänka priset på min Buzter XI till 3000 euro. Jag väntar mig att köpet förverkligas om du inte meddelar annat inom en vecka. Hälsningar, Kent"*. Peter börjar vid det här laget bli smått irriterad på båtförsäljaren och slänger brevet i papperskorgen. Peter väljer också att blockera Kents nummer när han en morgon upptäcker att Kent har ringt honom 15 gånger under natten.

En månad senare har ett exemplar av *"Suomen laki I"* dykt upp i Peters postlåda med en post-it lapp. På post-it lappen står det: *"du försöker lura mig, tro inte du ska kunna komma undan. Du svarar inte på mina telefonsamtal och får mig att tro att du ska köpa min båt. Det här kommer jag att kräva skadestånd på! Studera den finska lagboken under tiden, så kanske du kommer på andra tankar."*

Ta rättslig ställning till uppkomsten av avtal.

Uppgift 2 Facit

Fallet handlar om ingående av avtal. På fallet tillämpas lag om rättshandlingar på förmögenhetsrättsens område (Rättshandlingslagen). Lagen är dispositiv, vilket innebär att parterna kan avtala om andra regler för avtalsförpliktelsens uppkomst. (1 p)

REGEL: Enligt Rättshandlingslagen anses ett avtal ha uppkommit, då man på ett anbud om ingående av avtal har fått ett antagande svar. För att ett avtal ska uppkomma ska svaret vara ovillkorligt ("rent"). Ett villkor eller begränsning av anbudet, leder till att inget avtal uppstår. Ett villkorligt svar anses vara ett förkastande svar, i vilket ingår ett nytt bindande anbud. (2 p)

TILLÄMPNING: I fallet har Kent gett ett anbud om försäljning av båt för ett pris på 5000 euro. Peters svar motsvarar inte anbudet, utan har gett ett villkorligt svar genom att föreslå ett avtal för 4000 euro. Inget avtal uppstår. Det förslagna priset leder däremot till ett nytt bindande anbud. (1p)

REGEL: Anbud om ingående av avtal är bindande för den som har gett anbudet. Den bindande verkan föreligger en viss tid; ett muntligen framfört anbud kräver ett svar genast om inte svarstid har getts i anbudet. (2p)

TILLÄMPNING: I fallet har Peter gett ett nytt bindande anbud. Kent säger att han ska fundera på saken och återkommer om några dagar. Anbudet har getts muntligen och ingen specifik bundenhetstid har avtalats. Bundenhetstidens ska anses ha förlöpt, eftersom muntligt anbud skulle krävt att svaret skulle getts tidigare. Det kan också argumenteras att "återkomma så snabbt som möjligt" har överskridits. (1p)

REGEL: Anbudsmottagaren har i allmänhet inte någon skyldighet att svara på anbudet. Om inte han svarar, förfaller anbudet. Passivitetsverkan är sällsynt och kommer endast i frågan då den ursprungliga anbudsgivaren fått ett orent svar/försenat svar och den som sänt svaret har antagit att svaret har kommit fram i rätt tid/motsvarat anbudet. (2 p)

TILLÄMPNING: Peter har mottagit ett nytt anbud gällande båten, där han uppmanats att besvara innan en viss tidsfrist om han inte vill bli bunden av avtalet. Peter har ingen skyldighet att svara på anbudet, utan anbudet förfaller och Peter blir inte bunden. Passivitetsverkan blir heller inte aktuellt, eftersom det inte handlar om ett orent eller försenat svar. (1 p)

Uppgift 3

Barndomsvännen Nisse har fått nog av Kalles livsstil och de obetalade skulderna. Nisse säger följande: "jag vill verkligen ha mina pengar tillbaka nästa vecka, annars kan jag inte ordna fest till vappen". Kalle skrattar och rycker på axlarna och konstaterar endast: "det ordnar sig nog". Två veckor senare ringer Nisse och konstaterar argt att pengarna inte ännu syns på kontot trots att Kalle lovat betala sin skuld. Kalle svarar nonchalant att: "jag måste också försörja mig själv. Jag har haft tre fester den här veckan och vappen är ännu på kommande, jag kan inte betala just nu". Nisse blir rasande och säger: "jag visste det, det går inte att lita på dig! Vet du, jag kommer att sätta ut whatsapp-bilden på dig och din lilla hemliga tjej om inte du sätter pengarna på mitt konto direkt. Din flickvän lär inte bli så glad av att se dig dela mojito med en annan kvinna i famnen. Sälj nu din dyra cykel för att få pengar!".

Kalle förstår att han måste agera snabbt. Han går samma kväll ut till Sörnäs metrostation för att leta efter potentiella cykelköpare. Kalle är ytterst vemodig, eftersom cykeln betyder mycket för honom i och med att hans lillebror har använt alla sina sommarbetspengar för att kunna köpa cykeln som studentexamenspresent. Det går inte länge förrän en äldre dam i blommig hatt blir intresserad av cykeln. Kalle berättar att cykeln är värd mer än 3000 euro och att han nu begär endast 2000 euro. Damen blir så ivrig när hon hör detta att hon genast ger pengarna till Kalle. I verkligheten hade Kalles bror endast betalat 800 euro för cykeln, så Kalle är riktigt nöjd med denna vinst. Samma kväll blir Kalle dumpad av sin flickvän, eftersom hon är så trött på hans stökiga livsstil. Nu har Kalle sålt cykeln helt i onödan!

Nästa dag visar damen glatt cykeln till hennes barnbarn Lisa och berättar detaljerna om sitt dunderköp. Lisa blir förskräckt när hon hör priset och konstaterar att hennes mormor har helt klart blivit lurad. Lisa menar att cykeln av det märket kan knappast vara mera värd än 500 euro. Lisa tycker det är helt ohållbart att hennes mormor ska hållas fast vid ett avtal med så oskäligt pris. Hennes mormor är däremot inte intresserad av att ge tillbaka cykeln. *Lisa skulle nu vilja veta om hennes mormor är bunden av köpet.*

Två dagar senare träffar Kalle på damen med cykeln i stan av en slump. Kalle meddelar på direkten att han måste få tillbaka sin cykel. Han berättar utförligt att han har blivit tvingad till att sälja sin cykel mot sin egen vilja och måste nu få cykeln tillbaka. Damen i den blommiga hatten svarar dock bestämt att han inte kan få tillbaka cykeln. Hon behöver nämligen cykeln till en välgörenhetskampanj. I kampanjen "jorden runt" kan varje pensionär skänka en get till en by Malawi genom att cykla 5 km. Under natten ligger Kalle och funderar på juridiken - *inte kunde han väl vara bunden till ett avtal som gjorts under tvång?*

Uppgift 3 Facit

Fallet handlar om ogiltighetsgrunder och jämkning. På fallet tillämpas lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (Rättshandlingslagen). (1p)

REGEL: En ogiltighetsgrund är ett fel som förekommer i samband med att en rättshandling företas eller i dess innehåll eller form och som föranleder ogiltighet. Det finns både starka och svaga ogiltighetsgrunder som en part kan åberopa. (1p) För det första, är en rättshandling som åstadkommit genom svikligt förledande är ogiltig. Ett typexempel är felaktiga uppgifter som lämnats om en omständighet som inverkar på ingåendet av avtalet. Ogiltighetsgrunden är svag, vilket kräver att motparten inte var i god tro för att kunna åberopa ogiltighet (2p).

OCH/ELLER: Enligt Rättshandlingslagens 33 § kan en rättshandling också åberopas ogiltig om omständigheterna vid rättshandlingens tillkomst var sådana att det skulle strida mot tro och heder att åberopa rättshandlingen. Ogiltighetsgrunden är svag, vilket kräver att motparten inte var i god tro (2p). **Maxpoängen är 2 p även om två olika alternativ presenterats. OBS! Ocker är också till viss mån möjlig – här vet vi dock inte om det existerade förstånd eller lättsinne...**

TILLÄMPNING: Kalle har gett felaktiga uppgifter om cykeln, vilket fått damen att tro att köpet är förmånligt. Kalle har varit medveten om att priset som han krävt är mycket högre än gängse pris och därmed har han varit i ond tro. Avtalet kan hållas ogiltigt p.g.a. svikligt förledande eller p.g.a. verksamhet i strid mot tro och heder (1p).

REGEL: Enligt Rättshandlingslagens 36 § kan ett oskäligt villkor jämkas. Avtalsförhållandet förblir då i första hand i kraft och domstolen ändrar avtalets innehåll så att det blir skäligt. I skälighetsbedömningen beaktas avtalets hela innehåll, parternas ställning, förhållandena som var rådande vid och efter avtalets ingående (1p).

TILLÄMPNING: I detta fall kunde man åberopa på jämkning av avtalet. Avtalet skulle då förbli giltigt, men priset för cykeln skulle jämkas för att motsvara ett mera skäligt pris (1p).

REGEL: Ett avtal som har åstadkommit genom utövande av tvång är ogiltigt. Grovt tvång innebär användning av våld eller hot, som innebär trängande fara för liv och hälsa. Grovt tvång är en stark ogiltighetsgrund och ogiltigheten kan åberopas även om inte motparten kände eller borde ha känt till tvånget. Annat tvång är lindrigt tvång (t.ex. avslöjande) och är en svag ogiltighetsgrund och kräver att motparten inte var i god tro (2p).

TILLÄMPNING: I fallet har Kalle sålt sin cykel på grund av hot om avslöjande om hans vänsterprassel. Detta utgör en svag ogiltighetsgrund och kräver att motparten var i ond tro. Damen har inte känt till att Kalle sålt sin cykel på grund av lindrigt tvång och därmed kan Kalle inte åberopa avtalets ogiltighet (1p).

SAMMANFATTNING: Kalle har inte möjlighet att åberopa en ogiltighetsgrund, eftersom det har varit frågan om lindrigt tvång och damen var i god tro. Damen har däremot möjlighet att åberopa ogiltighet med hänvisning till svikligt förledande och/eller verksamhet i strid mot tro och heder om hon så önskar. Ett annat alternativ är att försöka få priset jämkat.

Uppgift 4

Dataspelbolaget Netrunner Ab har inlett förhandlingar om ett spelsamarbete med brädspelsbolaget Caverna Ab. Förhandlingarna pågår drygt ett år på grund av meningsskiljaktigheter om immaterialrättigheterna. Slutligen finner parterna en lösning som tillfredsställer båda och parterna kan starta lanseringen av ett brädspel som använder sig av artificiell intelligens. Netrunner Ab:s ombud utarbetar ett förslag till avtal som godkänns av Caverna Ab:s ombud med en underteckning 20.4.2012. I avtalet framkommer det att immaterialrättigheterna ska i sin helhet tillfalla Netrunner Ab, varav 60 % av de årliga intäkterna ska tillfalla Caverna Ab. Om försäljningen sjunker väsentlig har Netrunner Ab en rättighet att säga upp avtalet efter att fem års tid. I avtalet finns även en hänvisning till Netrunner Ab:s standardvillkor. I standardvillkoret står det att Netrunner Ab frånskriver sig allt skadeståndsansvar.

Bolagen har idag hamnat i en tvist gällande uppsägning av avtal och skadeståndsansvar. Netrunner Ab vill säga upp avtalet och hänvisar till avtalsklausulen om väsentligt minskad försäljning. Netrunner Ab anser att villkoret är tillämpligt med grund i följande försäljningsintäkterna:

2012 - 150 000 euro
2013 - 120 000 euro
2014 - 170 000 euro
2015 - 110 000 euro
2016 - 105 000 euro
2017 - 100 000 euro

Spelkollaborationen har även mottagit en skadeståndsyrtkan på 150 000 000 euro på grund av ett barn som insjuknat allvarligt. Barnet har genom spelet hamnat in i en artificiell värld och tror sig nu leva som en bonde i 1500-talets England. Netrunner Ab frånskriver sig allt ansvar genom hänvisning till standardvillkoret, vars innehåll Caverna Ab aldrig sett. Caverna Ab menar för det första att Netrunner Ab har tolkat uppsägningsvillkoret felaktigt. För det andra menar Caverna Ab att standardvillkoret inte är bindande. Caverna Ab skulle dessutom inte ens klara av att betala det yrkade skadeståndet ensamt. *Du är nu jurist vid Case & Law och skall ta rättslig ställning till Caverna Ab:s frågor.*

Uppgift 4 Facit

Fallet handlar om avtalstolkning och standardvillkorens rättsliga verkningar (1p).

REGEL: För att standardvillkor ska kunna tillämpas i en enskild avtalstvist, måste villkoren ha gjorts till en del av det enskilda avtalet i behörig ordning. Om det i avtalet endast finns en hänvisning till standardvillkoren, anses villkoren i allmänhet vara bindande endast om motparten har haft en faktisk möjlighet att bekanta sig med villkoren innan avtalets ingång. Överraskande eller särskilt stränga villkor är heller inte bindande för avtalsparten (2p).

TILLÄMPNING: Netrunner Ab har utarbetat avtalet med en hänvisning till bolagets egna standardvillkor. Caverna Ab har inte haft möjlighet att bekanta sig med standardvillkoren innan avtalets underteckning och ansvarsfrånskrivningsklausulen är därmed inte bindande för Caverna Ab. Standardvillkoret är också till sin natur mycket strängt, vilket innebär att villkoret saknar bindande effekt (1 p)

REGEL: Tolkning avser att innehållet av ett avtal preciseras på grundval av de uttryckliga villkoren i avtalet. Den primära utgångspunkten för tolkning är parternas gemensamma syfte. För att finna det gemensamma syftet kan man använda sig av avtalet och övrigt stödmaterial så som avtalsförhandlingar, stadgad praxis, eventuella tidigare avtal och seder och bruk inom området (3p).

TILLÄMPNING: I detta fall är avtalets innehåll gällande "väsentlig minskning" oklar. Caverna Ab och Netrunner Ab har motstridiga åsikter vad gäller tolkningen av klausulen. Det gemensamma syftet kan därmed inte användas i tolkningen (0,5p).

REGEL: Objektiva tolkningsmetoder används då det inte är möjligt att fästa uppmärksamhet på avtalsparternas syfte. En naturlig utgångspunkt för tolkningen kan vara uttrycket enligt den betydelse som det har enligt det allmänna språkbruket eller ämnesspecifika språkbruket. Tolkningen bör också ske helhetsmässigt (2p) **OBS! I boken står det att oklarhetsregeln endast fått betydande ställning i konsumentförhållanden.**

TILLÄMPNING: I detta fall ger det allmänna språkbruk inte ett direkt svar på hur ordet väsentligt skall tolkas, men väsentlig kunde sägas innebära ett mått som överstiger ordet "mycket". I detta fall kunde man argumentera för att väsentlighetskravet inte har uppfyllts. Den genomsnittliga försäljningen har legat kring 125 833 euro per år och detta skiljer sig inte väsentligt från första årets försäljning på 150 000 euro. (Annan argumentation är här också möjligt – huvudidén är att försöka skapa innehåll till ordet 'väsentlig') (0,5 p).

SAMMANFATTNING: Avtalets innehåll bör tolkas så att kriteriet för väsentlig minskning inte har uppfyllts. Standardvillkoret saknar bindande verkningar.